

## LA FEUDALITZACIÓ AL CAMP CATALÀ

Situar els documents estudiats en el context social que els originen és una tasca necessària per a entendre l'objectiu que perseguia aquest testimoniatge documental. El sistema feudal imperant exigia un control escrit de la mobilitat econòmica de la regió. No obstant, incidir més o menys profundament en els grans canvis que es produeixen en aquest període en els camps catalans i les repercussions en un altre camp, el jurista, seria un greu error, ja que de ben segur que marxàriem dels marges acotats per a aquest estudi. Així, doncs, optem per a situar el lector a través d'una explicació esquemàtica i, per tant, incompleta que permeti una ràpida visió del món feudal a la regió castellarenca dels segles XVI i XVII.

Com ja hem dit anteriorment, la feudalització plena al camp català cal situar-la entre els segles XI i XIII. Castellar fou una de les regions tardanes en assumir l'organització i *modus vivendi* feudal, històricament centrat a finals de seglel XIII.

Per analitzar la feudalització de les terres catalanes, cal parar esment en les etapes anteriors que ha viscut l'estructura social i econòmica de les masies. A efectes didàctics, se'n solen distingir quatre:

— La primera etapa es remunta al segle VIII, període de les grans explotacions agrícoles alodials en les ja esmentades *villae*.<sup>1</sup>

— La segona fase, al llarg del segle X; les *villae* es doten de construccions defensives anomenades *turris*. Aquests elements defensius fortificaven l'edifici central i els cultius de la bandoleria, ja que hom no podia esperar cap força de seguretat exterior.

— La tercera etapa concerneix al període de l'aparició dels castra, edificacions militars que protegiran el poble a canvi de tributs. Aquests castells intenten imposar la seva llei al camp mitjançant la força. Aquest fet desemboca en una reagrupació de les famílies al seu torn i una transformació en les estructures agrícoles.

— Finalment, l'etapa precedent de la feudalització cal situar-la ja en el segle X. Els castells que havien proliferat en les poblacions catalanes s'incardinen entre els *pagni* (els districtes, que coincideixen amb les valls), que són part dels comtats. D'aquesta manera es va creant una estructura civil o militar que competeix amb l'estructura religiosa del país: la parroquial i la monàstica, que des del segle IX s'incrusta en la reestructuració del camp català.

Aquestes quatre fases desemboquen en un fenomen de reestructuració social i econòmica basada en els pactes amb els deures i drets corresponents. La feudalització a Catalunya, doncs, comporta una situació de

1. Consulteu l'apartat «La masia: els orígens i evolució».

pactisme entre homes lliures. Les diferents formes i condicions dels pactes fa difícil fixar les característiques essencials del feudalisme a Catalunya. En qualsevol cas, però, es basava en una organització marcadament estamental on el pagès ocupava la part rasa i pactava l'adquisició de terra cultivable amb el senyor, posseïdor de grans propietats.

El pactisme no era tan senzill com *a priori* ens podria semblar. Un dels motius fou la pràcticament nul·la circulació del diner fins al segle XII. Dels testimonis arqueològics que s'han trobat podem suposar que fou en aquest segle quan el diner i el ferro s'imposen al camp i provoquen una transformació de censos i serveis, amb repercussions econòmiques, socials i polítiques. No obstant, els pactes dèspotes i abusius, els anomenats «mals usos», marquen gran part de la història feudal a Catalunya. El descontent de la pagesia es manifesta en forma de diverses revoltes que broten entre els segles XIII i XVI, en contra de les propietats eclesiàstiques i senyoriales.